

**Podstawowe informacje nt.
LINIOWA MECHANIKA PĘKANIA
Wytrzymałość materiałów II
©J. German**

KONCEPCJA CAŁKI J¹

Podstawy teoretyczne

Sprężyste (liniowo lub nieliniowo), jednorodne i anizotropowe *continuum* materialne o objętości V , ograniczone powierzchnią Γ^* , nie zawierające nieciągłości naprężeń lub przemieszczeń. Na powierzchni S działają siły powierzchniowe o wektorze $\mathbf{T}$, siły masowe są zerowe.

Podstawowe elementy mechaniki ciała odkształcalnego niezbędne do analizy ciała zawierającego szczelinę w ramach koncepcji całki J (Czerepanow 1967, J. Rice 1968)

- komplet równań teorii sprężystości (rów. równowagi Naviera, rów. geometryczne Cauchy'ego, rów. fizyczne Hooke'a + statyczne war. brzegowe)
- gęstość energii wewnętrznej Φ , składowe macierzy naprężenia σ_{ij}

$$\Phi = \int_0^{\varepsilon_{ij}} \sigma_{ij} d\varepsilon_{ij} \quad (1)$$

$$\sigma_{ij} = \frac{\partial \Phi}{\partial \varepsilon_{ij}} \quad (2)$$

- wyrażenia całkowe niezależne od drogi całkowania (ang. *path-independent integrals*, Eshelby)

$$Q_j = \int_{\Gamma^*} (\Phi n_j - T_k u_{k,j}) d\Gamma^* \quad j, k = 1, 2, 3 \quad (3)$$

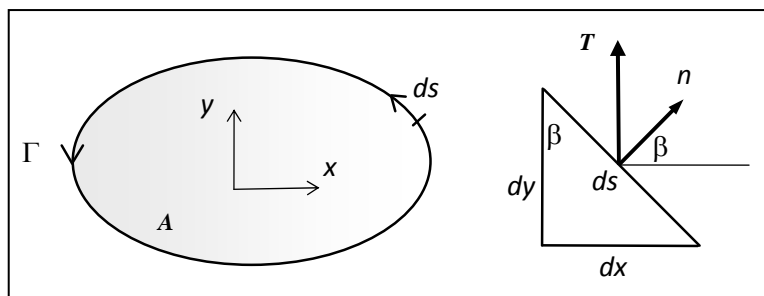
Można wykazać, że zachodzi zawsze równość (szczegóły obliczeń):

$$Q_j = 0 \quad (4)$$

Całka (3) wynosi zero niezależnie od drogi całkowania w przestrzeni odkształceń, a korzystając z gęstości energii uzupełniającej, można wykazać, że również w przestrzeni naprężeń.

Definicja całki J

Przedmiotem analizy jest ciało płaskie o powierzchni A , ograniczone konturem Γ - rys. 1.

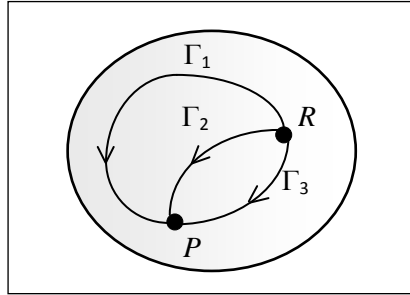
Rys. 1. Element brzegu ciała dwuwymiarowego.

¹ Wszystkie szczegóły dotyczące koncepcji całki J znajdują się w pełnej wersji podręcznika autora - http://limba.wil.pk.edu.pl/~jg/wyklady_pekani/Podrecznik%20akademicki%202011/Fracture%20JG.pdf, str. 161-186

$$Q_1 = \int_{\Gamma^*} (\Phi n_1 - T_k u_{k,1}) ds \quad (5)$$

$$J = \int_{\Gamma} \left(\Phi dy - T_k \frac{\partial u_k}{\partial x} ds \right) \quad k = 1, 2 \quad (6)$$

Wartość J wzdłuż dowolnego konturu zamkniętego w przestrzeni (x, y) jest równa zeru – rys. 2.

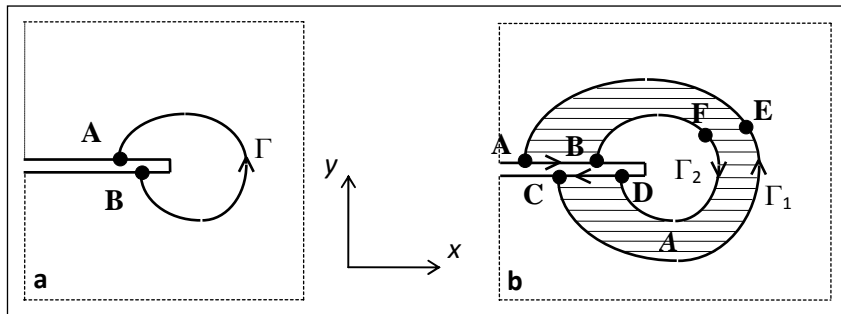

Rys. 2. Dowolne ścieżki łączące punkty P i R.

$$J_1 = \int_{\Gamma_1} (...) = J_2 = \int_{\Gamma_2} (...) = J_3 = \int_{\Gamma_3} (...) \quad (7)$$

Całka J dla ciała ze szczeliną.

Całka J ma sens dla obszaru bez osobliwości; drogę całkowania może więc stanowić wyłącznie jego kontur zamknięty ABFDCEA – rys. 3. Całka J może być wówczas zapisana w postaci:

Rys. 3. Droga całkowania dla ciała ze szczeliną.

$$J = J_{AB} + J_{\Gamma_2} + J_{DC} + J_{\Gamma_1} = 0 \quad (8)$$

$$J_{AB} = J_{DC} = 0 \quad (dy = 0 ; T_k = 0) \quad (9)$$

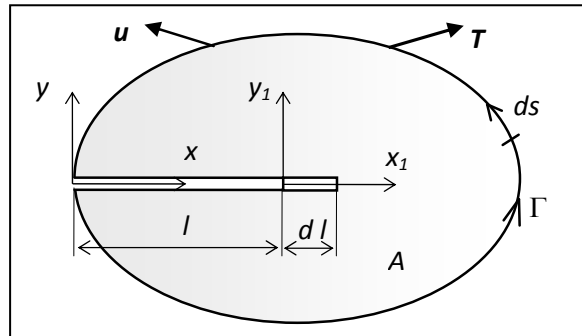
$$J_{\Gamma_1} = -J_{\Gamma_2} \quad (10)$$

zaś po zmianie kierunku obiegu ścieżki Γ_2 na przeciwny otrzymujemy:

$$J_{\Gamma_1} = J_{\Gamma_2} \quad (11)$$

Energetyczna interpretacja całki J .

Płaskie ciało sprężyste (liniowo lub nieliniowo) o powierzchni A ograniczone brzegiem Γ , zawiera szczelinę o długości l . Na części brzegu działają siły reprezentowane przez wektor $\mathbf{T}$ – rys.4.

Rys. 4. Płaskie ciało ze szczeliną.

Energia potencjalna Π określona jest wzorem:

$$\Pi = U_e - L \quad (12)$$

gdzie U_e to energia odkształcenia sprężystego:

$$U_e = \int \Phi dA \quad (13)$$

zaś L to praca wykonana przez obciążenie zewnętrzne:

$$L = \int \mathbf{T} \mathbf{u} ds \quad (14)$$

Korzystając z reguł różniczkowania, zasady prac przygotowanych oraz twierdzenia Greena, a także ze wzoru (6) otrzymujemy:

$$\frac{d\Pi}{dl} = - \int_{\Gamma} \left(\Phi dy - \mathbf{T} \frac{\partial \mathbf{u}}{\partial x} ds \right) \Rightarrow J = - \frac{d\Pi}{dl} \quad (15)$$

Współczynnik uwalniania energii G związany jest z energią potencjalną Π następującą zależnością:

$$G = - \frac{d\Pi}{dA} \quad (16)$$

Z porównania równań (15) i (16) wynika zatem relacja:

$$G = J \quad (17)$$

Dla ciał sprężystych – w ramach **mechaniki pęknięcia koncepcja całki J jest w pełni ekwiwalentna podejściu energetycznemu Griffith'a**, ze wszystkimi tego faktu następstwami.

Całka J jako miara odporności materiału na pękanie.

Kryterium pęknięcia w odniesieniu do szczeliny l typu w warunkach PSO (relacje dla PSN nie zostały dotąd wyznaczone)

$$J = J_{lc} \quad (18)$$

Doświadczalne wyznaczanie całki J oraz J_{IC}

1. Metoda wielu próbek (Landes, Begley)

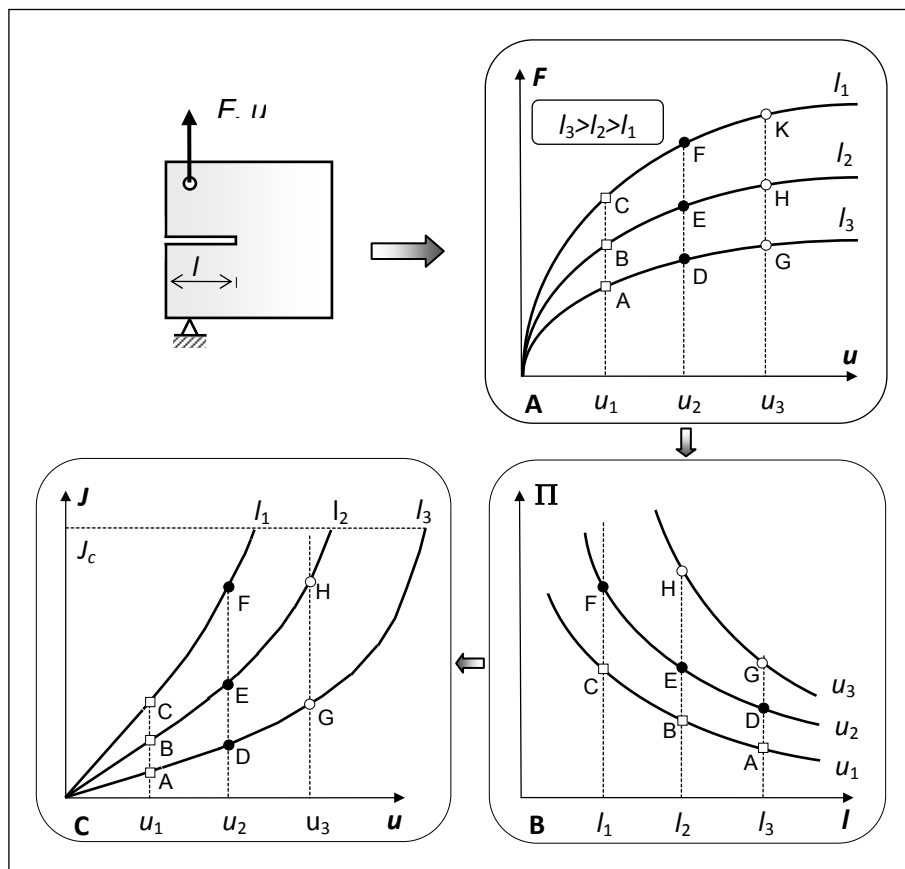
(4-6 próbek zginanych lub kompaktowych ze szczelinami różnej długości)

- metoda bazuje na energetycznej interpretacji całki J

$$J = -\frac{d\Pi}{dl} \quad (19)$$

- w trakcie próby uzyskuje się wykres obciążenie - przemieszczenie. Należy obliczyć pole pod krzywą "F-u" - równe energii potencjalnej Π (rys. 5A).
- Korzystając z obliczonych wartości Π sporządzić wykres zależności energii potencjalnej jako funkcji długości szczeliny (rys. 5B).
- Korzystając z tego, że całka J jest tangensem kąta nachylenia stycznej do wykresu " $\Pi - l$ ", wyznaczyć wartości J odpowiadające różnym długościom szczelin. W wyniku tej procedury otrzymuje się wykres " $J - u$ " (rys.5C).

Krytyczną wartość J_{IC} wyznacza się w ten sposób, że dla próbki ze szczeliną o danej długości l_i należy zarejestrować wartość przemieszczenia u_{ic} odpowiadającego inicjacji wzrostu pęknięcia. W ten sposób otrzymujemy tyle wartości J_{IC} , ile próbek poddano badaniom (rys.5C). W przypadku „idealnym” wszystkie otrzymane wartości powinny być takie same.

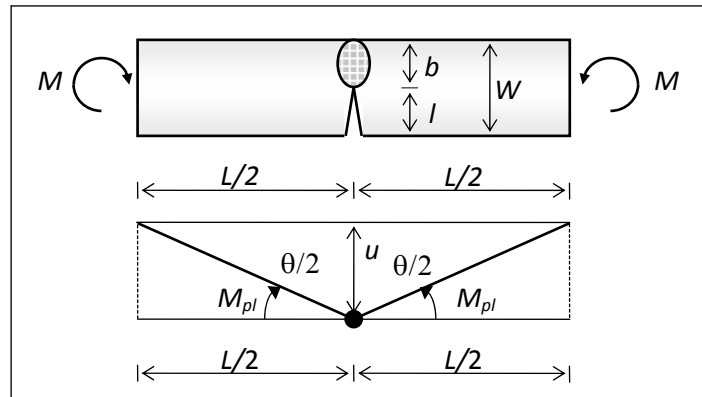

Rys. 5. Wyznaczanie całki J metodą Begley'a - Landesa.

2. Metoda jednej próbki (Rice i in.)

Metoda oparta jest na założeniu pełnego uplastycznienia obszaru leżącego na przedłużeniu płaszczyzny szczeliny, czyli mówiąc inaczej zakłada ona istnienie przegubu plastycznego.

- Belka zginana momentem M (rys. 6).

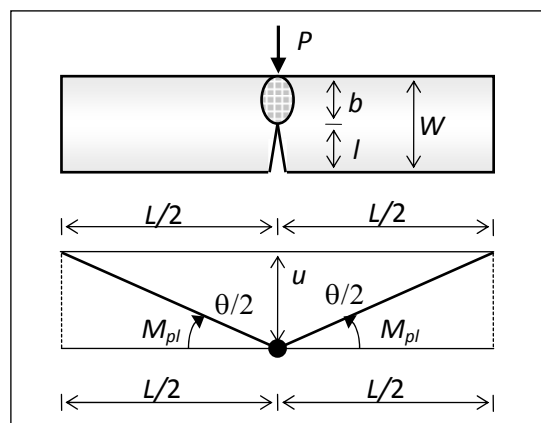
Rys. 6. Przegub plastyczny w belce ze szczeliną.

Można wykazać (patrz odnośnik str.2), że prawdziwe są relacje:

$$J = \frac{2}{Bb} \int_0^{\theta} M d\theta \quad (20)$$

$$J = \frac{2A}{B(W-l)} \quad (21)$$

- Belka trójpunktowo zginana (rys. 7).

Rys.7. Belka trójpunktowo zginana.

Można wykazać (patrz odnośnik str.2), że prawdziwe są relacje:

$$J = \frac{2}{Bb} \int_0^u F du \quad (22)$$

$$J = \frac{2A}{B(W-l)} \quad (23)$$

- **Próbka kompaktowa.**

Można wykazać (patrz odnośnik str.2), że prawdziwe są relacje:

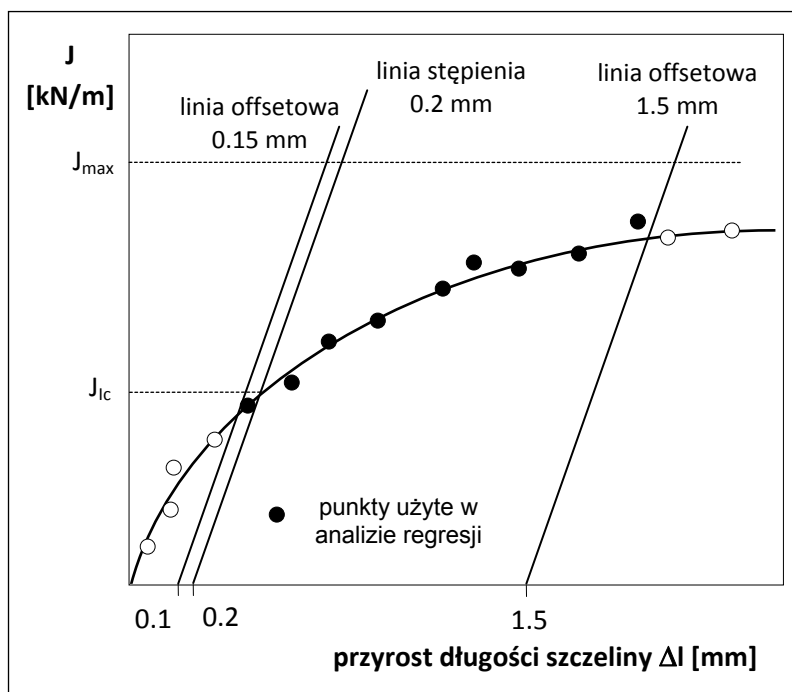
$$J = \frac{2A}{B(W-l)} \frac{1+\beta}{1+\beta^2} \quad (24)$$

$$\beta = 2 \left[\left(\frac{l}{b} \right)^2 + \frac{l}{b} + \frac{1}{2} \right]^{1/2} - 2 \left(\frac{l}{b} + \frac{1}{2} \right) \quad (25)$$

Metoda normowa (USA - E-813) wyznaczania całki J i J_{1c} (próbka SENB, CT)

Szkic opisu wyznaczania wartości J i J_{1c} zgodny z normą E-813 podano poniżej – rys. 8. Detale można znaleźć pod adresem:

http://limba.wil.pk.edu.pl/~jg/wyklady_pekanie/Podrecznik%20akademicki%202011/Fracture%20JG.pdf

Rys. 8. Schemat wyznaczania J_{1c} wg normy E 813.

- obciążyć próbkę rosnącą siłą F i rejestrować w sposób ciągły wykres zależności siły od przemieszczenia u w punkcie jej przyłożenia
- dla danego punktu pomiarowego (F_i, u_i) pomierzyć długość szczeliny l_i oraz obliczyć przyrost długości Δl_i w stosunku do stanu początkowego. Następnie obliczyć wartość całki J_i. Skonstruować wykres "J - Δl"
- przez otrzymane w ten sposób punkty (J_i, Δl_i) poprowadzić potęgową krzywą regresji
- z punktu na osi Δl, dla którego Δl = 0.2 mm poprowadzić tzw. linia stępienia (uwzględnia się w ten sposób niewielki przyrost długości związany z zaokrąglenia frontu w początkowej fazie wzrostu)

- wyznaczyć wartość J_{Ic} odpowiadającą punktowi przecięcia się linii stępienia i krzywej najlepszego dopasowania
- poprowadzić tzw. linie offsetowe i sprawdzić warunki normowe ważności punktów pomiarowych

Metoda wyznaczania J_{Ic} może być także stosowana do oszacowania wartości odporności na kruche pękanie K_{Ic} w takich przypadkach, w których spełnienie wymagań dotyczących wymiarów próbek, tak aby próbę normową określania K_{Ic} uznać za ważną - jest niemożliwe. Korzystając ze wzoru (17) oraz (1.31 – plik mp1_podst.pdf) otrzymujemy dla PSO zależność wiążącą J_{Ic} i K_{Ic} w następującej postaci:

$$K_{Ic} = \left[\frac{E J_{Ic}}{1 - \nu^2} \right]^{1/2}$$